

(המשך עמוד 7)

הגיון זה מופרך מעיקרו. הרוב העצום של תושבי הגדה והרצועה, המזדהים עם אש"ף, רוצים בטוב הכיבוש הישראלי ובהקמת מדינה פלסטינית שם. הם ויתרו מוזמן על החלום של חיסול ישראל.

לפי מסקנות הוועדה, מותר להפעיל שיטות כאלה גם נגד איש כמו מובארכ עוואד, למשל, שהשליטנות רוצים לגרשו מן הארץ דווקא מפני שהוא מטיף לפעולה בלתי אלימה נגד הכיבוש.

אולם היבט זה של הדו"ח מוכיח כאלף ערים מה קורה כאשר עולים על דרך-החתחתים של הריסת זכויות-האדם. מה שמוצקת תחילה כצורך להצלת חיי-אדם כבר הופך, כעבור כמה עמורים בלבד, לשיטה מותרת למניעת פעילות פוליטית.

זוהי הטענה המחצת ביותר נגד מסקנות-הוועדה. מי שעולה על דרך זו, אינו יכול עוד לעצור. כאשר מכשירים שיטות פסולות, הן יופעלו תחילה כלפי "מחבלים", אחר-כך נגד כל פלסטיני השואף לחרות, ובסופו של דבר גם נגד יהודים.

לשוא מזהירה הוועדה עצמה מפני ההידרדרות לשיטות המישרה החשאית כמיסטרס טוטאליטריים. זוהי אזהרה חלולה. מי שמתחיל בשיטות אלה, סופו להגיע לשיטות המישרה החשאית. ההסתמכות על השיטות הבריטיות באירלנד הצפונית — שיטות ברבריות גם הן — לא תועיל. הוועדה טוענת שיש לנו יותר הצדקה להשתמש בשיטות כאלה מאשר לכריטים, מפני שהמחתרת האירית רוצה לנתק רק את צפון-אירלנד מבריטניה, בעוד שהפלסטינים רוצים להשמיד את ישראל. כמו שאר הקביעות הפוליטיות של הוועדה, גם זוהי מופרכת מיסודה. הרוב הגדול של הפלסטינים, וגם הרוב הגדול של חברי-המחתרת, אכן רוצים באופן מעשי בניתוק הגדה והרצועה מישראל, ועל כך מילחמתם כיום.

על הצעות הוועדה ניתן לומר מה שאמר השופט בנימין הלוי במישפט כפר קאסם, אימרה שהוועדה עצמה חרות עליה לא-אחת: דגל שחור האומר "אסור", מתנוסס עליהן בעיני כל אדם בעל-מצפון.

עינויים — כן או לא?

אם הישטות האלה, שבהן מדובר, הן בגדר עינויים? הדבר חייב להישאל בגלילי-לב.

למילה עינויים אין הגדרה מדויקת.

מילון נור אומר: "עינוי ו' — סגוף, מצוקה, מניעת צרכי הגוף".

מילון אוכספורד אומר, בערך TORTURE: "גרימת כאב גופני חמור, למשל כעונש או כשיטת-שיכנוע... כאב גופני או נפשי חמור".

ההצהרה הכללית על זכויות-האדם אומרת: "איש לא יהיה נתון לעינויים או ליחס או לעונש אכזרי, בלתי-אנושי או משפיל".

האמנה הבינלאומית על זכויות אזרחיות ומדיניות של האו"ם קובעת: "כל בני-האדם שנשללה מהם חרות, יזכו ביחס הומאני, תוך התחשבות בכבודו של האדם".

האמנה האירופית על זכויות האדם קובעת: "איש לא יהיה נתון לעינויים או ליחס או לעונש בלתי-אנושי או משפיל".

השיטות שעליהן מדובר פוגעות בכל הנורמות האלה. מבחינת החוק הבינלאומי, הן בלתי-חוקיות.

הוועדה האירופית, שרנה בשיטות הבריטיות בצפון-אירלנד, קבעה שהן בגדר עינויים. בית-הדין האירופי קבע, לעומת זאת, כי עוצמת הכאבים אינה מצדיקה את ההגדרה הזאת.

לא נטען כי בישראל נהוגות שיטות של עינויים קשים, כפי שהיו נהוגים באינקוויזיציה או במרתמי הגסטאפו.

אולם גם השיטות המתוארות על-ידי הוועדה יכולות להיות מוגדרות כעינויים, בדרגה נמוכה יותר. הוועדה מתנחמת בכך ששיטות כאלה מופעלות רק כשיש חשד סביר שהנחקר הוא אכן מחבל. אך מי קובע? אותו הגוף המפעיל את השיטות האלה, וששיקר לבתי-המישפט במשך 16 שנים רצופות באופן שיטתי, כריברי הוועדה עצמה?

האם אנחנו רוצים במדינה שבה המישרה החשאית (והרי זוהי מהותו של השב"כ) תקבע את מי לענות ואת מי לא, מי חשוד במידה מספקת ומי לא? לאן נגיע בדרך זו?

השיטה האחרת

בבואי לדחות מכל וכל את מסקנותיה של ועדת-לנדוי-מלץ-חופי, איני טוען שיש לי פיתרון פשוט לדילמה.

ניתן למצוא פיתרון לאחד מחלקי הדילמה — השקרים בבית-המישפט — מבלי להזדקק לשיטה המוצעת על-ידי הוועדה.

החוקרים לבתי-המישפט כדי להביא להרשעת הנאשמים, על-סמך הודאות שנסחטו מהם בעל-זכרונם. השאלה היא: האם יש בכלל מקום למישפטים כאלה? הרי הם בנייים על הפיקציה שאנשי-המחתרת הפלסטיניים, המנהלים מילחמת-גרילה נגד ישראל, הם פושעים מלייליים.

המחתרת הבריטית, בשעתו, תבעה להעניק לחבריה, שנלכדו על-ידי השלטון והבולשת הבריטית, מעמד של שבויי-מלחמה. הבריטים לא נענו, כמובן, לדרישה זו. שום שילטון-כיבוש, יהיה טיבו כאשר יהיה, אינו רוצה להכיר בנתניו המתמרדים כשבויי-מלחמה.

אין סיכוי שמדינת-ישראל תכיר ב"מחבלים" כשבויי-מלחמה. אולם מוטב ליצור מעמד רומה, תהיה הגדרתו כאשר תהיה, ובלבד למנוע את הצורך להעמידם למישפט על סמך הודאות שנסחטו בעינויים.

כדאי לחשוב על האפשרות ליצור שיטה מיוחדת של מעצר פוליטי, מבלי להזדקק להודאות העצירים. עצירים כאלה יוכלו להיות בעלי חובות וזכויות כמו שבויי-מלחמה. זה בוראי עדיף על דרך-החתחתים של מתן הכשר חוקי לסחיטת הודאות ב"לחץ גופני ונפשי".

אין בכך תשובה לחלק השני של הדילמה — טענתם של אנשי השב"כ שעליהם להשתמש בטכניקות של לחץ גופני ונפשי כדי להשיג מידע הדרוש למניעת פיגועים, ללכידת אנשי-מחתרת נוספים, לגילוי מצבורי-נשק, וכו'.

מצפוני אומר שאין להסכים בשום פנים לשיטות של עינויים. יש לקבוע גבול ברור למה שמותר, ולהצביע מעבר לזה את הדגל השחור האומר "אסור".

אינני יכול לחוות כאן דיעה על הצעות הוועדה. ברור כי הן מרחיקות-לכת מעבר לגבול הזה. עצם מהותו של הדו"ח הזה, פרי ידם של שלושה אישים מכובדים, מהם שני שופטים, מראה עד לאן כבר הידרדרה המדינה — בהכרח — אחרי 20 שנות כיבוש. מבחינה מוסרית, אין זו עוד המדינה שהייתה.

נבואת ישעיהו (ליבוברין) הולכת ומתגשמת לנגד עינינו.

זה נוגע לך!

אולם מעל לכל יש לקבוע: יש רק דרך אחת לשים קץ לדילמה, כשם שיש רק דרך אחת לשים קץ לפיגועים.

לשים קץ למלחמה. לברנן שלום.

אין אמת בקביעת הוועדה, שכל חברי האירגונים הפלסטיניים, או אף רובם, פועלים לשם השמדת ישראל. המשך המלחמה אינה גזירה מן השמיים. ניתן להגיע לשלום, המבוסס על פשרה שנוכל לחיות עימה — גם אנחנו, גם הם.

איראית האמת הזאת — או איראיון לראותה — הוא הגורם לעיוות הטמון בדו"ח זה.

אפשר להשיג שלום. הדבר תלוי במידה רבה בנו. רק הוא יכול לשרר אותנו מפני הדילמה הנוראה העומדת לפנינו. היא עומדת לפני כולנו, ולא רק לפני אנשי-השב"כ, כי הם פועלים בשמנו, בפקודת ממשלתנו, וכולנו נושאים באחריות למעשיהם.

לכן אין זה נוגע רק לאחרים. זה נוגע גם לך.

במדינה

העם

שני תאריכים

רק חמישה ימים הפרידו

בין הצהרת בלפור

והמהפכה הקומוניסטית.

תוצאות שתיהן שלטו על

מאורעות השבוע.

האדם הישראלי חי בהווה. אין הוא מתעניין בעבר, ואין הוא צופה אל העתיד הרחוק.

לולא פעולות המחתרת הפלסטינית, לא היה הציבור הישראלי זוכר כלל שהשבוע מלאו 70 שנה למתן הצהרת-בלפור. כרוזים של פת"ח, שקראו ליציבור בשטחים הכבושים להפוך את יום ה'2 בנובמבר 1987 ליום בקבוקי-התבערה", לזכר ההצהרה, שימש כתיזכורת.

אולם כמו תוכנית-כאול של הקונגרס הציוני הראשון, החלטת-החלוקה של עצרס-האו"ם והכרזת-המדינה עצמה, הצהרת-בלפור היא אחר המיסים מכים החשובים ביותר בדרך לכינון המדינה.

רק חמישה ימים הפרידו בין מאורע היסטורי זה ובין מאורע אחר, שגם לו היתה השפעה עצומה על המדינה-בדרך. ב'7 בנובמבר 1917 פרצה המי-

שקרמה למהפכת-יאקוטובר ושנמשכה מאו, חלשה גם היא השבוע על המאורעות, עם כואם של "מסורבי-עליה" מפורסמים נוספים לארץ.

אלמלא מהפכת-יאקוטובר, שניתקה חלק גדול של הפזורה היהודית מן העשייה הציונית, יתכן כי תולדות היישוב והמדינה היו שונים לגמרי.

בישראל הופך כל עניין הקשור בעבר לאירוע טיקסי רדוד. המיסך המקורי של הצהרת-בלפור הובא ארצה, לשם הצגתו החגיגית. אך איש ביש-

ראל לא התעניין השבוע בהצהרה עצמה (ראה להנן). הסיסמה היא כפיתגם הערבי: מה שחלף — מת.

היסטוריה

האיש מרחוב בלפור

הבריטים והציונים ניצלו

אלה את אלה. אבל

הציונים הם שהרוויחו בסוף

ב'2 בנובמבר 1917 הודיע ג'יימס בלפור, שר-החוץ הבריטי, כי ממשלת הוד-מלכותו תראה

בעין יפה את כינונו של בית לאומי יהודי בפלש-תינה, כתנאי שלא ייעשה דבר לרעת האוכלוסיה הלא-יהודית בארץ.

מדוע נתן בלפור, נצר למישפחה סקוטית עתי-קה, את ההצהרה הזאת? מה גרם לממשלה הב-

ריטית, להבטיח ארץ לא-אלהם לעם שלא חי בה? על כך נכתבו תיאוריות אינספור. היו שטענו שהיה זה פרס אישי לחיים וייצמן, המדען הציוני, על תרומתו למאמץ-המלחמה הבריטי במילח-

מת-העולם הראשונה. היו שדיברו על שאיפת הבריטים לרכוש את אהדת יהודי-אמריקה, כדי שיתמכו בכניסת ארצות-הברית למלחמה לצד הבריטים, ערב פרישת הרוסים מהמלחמה.

היו, לעומת זאת, ששמו את הדגש על הרגשות התנ"כיים של בריטים רבים, שראו בהקמת מדינה יהודית בארץ חלק מהגשמת מאווייהם הדתיים הנוצריים. ואכן, אנשירוח נוצריים חשובים כבי-ריטנים דגלו בהחזרת היהודים לארץ כבר מאות שנים לפני שקמה הציונות היהודית המודרנית.

צינור ותעלה. יתכן שכל הגורמים האלה השפיעו או סייעו, אך המניע הבריטי העיקרי היה מעשי יותר.

(המשך בעמוד 38)

הפכה הבולשוויקית ברוסיה. מן המאורע הזה קשה יותר להתעלם, מפני שהמישטר הסובייטי מקדיש לו מדי שנה אירועים רבים. גם השנה, במלאת 70 שנה למהפכה, הקשיב העולם כולו לנאומו של מיכאיל גורבאצ'וב, שניצל את אירועיהויוכרון כדי לגנות בחריפות את פישעי סטאלין, ולהכריז מלחמה על הביורוקרטיה הקר-

מוניסטית, המנסה לעכב את הרפורמות שהוא דוגל בהן.

מה שחלף — מת. בהיסטוריה קיימת המי-שכיות. המלחמה בין הציונים והפלסטינים, שנפ-תחה עם הצהרת-בלפור, שלטה גם השבוע על החדשות בארץ. האירוע החשוב ביותר היה פיר-

סום הדו"ח של ועדת השופט משה לנדוי על שיטות החקירה של השב"כ (ראה עמודים 7-6).

הדו"ח מוקדש כולו לחקירת עצירים פלסטיניים, החשודים בכך שהם לוותמים ב'7 בנובמבר 1987 בתוצאות ההצהרה משנת 1917.

ואילו המלחמה בין הציונים והבולשוויקים,

* הוקראת מהפכת אוקטובר, מפני שבמים ההם היה קיים ברוסיה לוחשנה שהיה שונה בכמה ימים מן הלוח המקובל בעולם.